

Psykiatrisen sairaanhoitajan toimi Hangon kouluihin

Kuntalain mukaisesti valtuutetulla on oikeus tehdä aloitteita kunnan toimintaa koskevissa asioissa. Me allekirjoittaneet esitämme, että Hankoon perustetaan psykiatrisen sairaanhoitajan, tai muulla nimikkeellä pätevyysvaatimuksena kuitenkin psykiatrinen sairaanhoitaja, toimi tukemaan lasten ja nuorten mielenterveyttä esiopetuksesta toiselle asteelle, sekä vahvistamaan kouluyhteisöjen arjen tukea.

Tausta ja perustelut

Hangossa toimii Hyte-johtoryhmä sekä monialaiset Hyvä- ja EMPT-ryhmät, jotka luovat vahvan pohjan hyvinvoinnin edistämiseksi. Vaikuttavuus edellyttää kuitenkin lähipalveluiden saatavuutta, systemaattista seuranta ja yhteistä toimeenpanosuunnitelmaa koulujen arjessa. Covid-19-pandemian jäljet näkyvät erityisesti nuorten mielenterveydessä, ja Kouluterveyskyselyn 2025 mukaan 27 % Hangon 8.–9.-luokkalaisista kokee ahdistusta (2023 25 %). Samaan aikaan palvelujen keskittäminen, paikallisen lasten ja nuorten vastaanoton lakkautus sekä ruotsinkielisen koulupsykologin viran täyttämättä oleminen ovat heikentäneet oikea-aikaisen tuen saatavuutta.

Koulussa toimiva psykiatrinen sairaanhoitaja tunnistaa varhaisia merkkejä, antaa välitöntä tukea oppilaille ja perheille, konsultoi henkilöstöä ja sujuvoittaa hoitopolkuja. Tämä vähentää koulunkäynnin vaikeuksia, ehkäisee ongelmien kasautumista ja parantaa oppimistuloksia. Malli täydentää Ankkuritoimintaa ja nuorisotyötä, vahvistaen ennaltaehkäisyä juuri siellä, missä lapset ja nuoret ovat joka päivä. Tämä myös on taloudellisesti kannattavaa mahdollistaen avun saamisen ajoissa, ilman että tarvitaan kalliita korjaavia toimenpiteitä, kun ongelmat ovat vaikeutuneet ja monimutkaistuneet.

Paikallinen tarve Hangossa

Hangossa lasten ja nuorten lähipalvelut ovat heikentyneet, jolloin ongelmat ehtivät monimutkaistua ennen avun piiriin pääsyä. Psykiatrinen sairaanhoitaja kouluissa tuo matalan kynnyksen osaamisen arkeen: varhaisen arvioinnin, jalkautuvan tuen, perheiden ohjauksen sekä koulun henkilökunnan konsultatiivisen tuen. Aiempi yhteistyö nuorisotoimen kanssa (esim. vanhempainillat) on osoittanut, että yhteisölliset, helposti saavutettavat toimet toimivat Hangossa.

Tuore kouluterveyskysely (THL), julkaistu 17.9.2025, kuvaa hyvin Hangon lasten ja nuorten tilannetta verrattuna edelliseen kouluterveyskyselyyn. Tilanne ei ole kehittynyt parempaan suuntaan, päinvastoin.

Esimerkiksi:

Perusopetus 8.lk ja 9.lk

Ei käytä alkoholia	Koko maa 71 %	Hanko 53 %
Kipua ainakin kolmessa		
kehon osassa, vähintään kerran viikossa	Koko maa 36 %	Hanko 46 %
Kokeillut kannabista ainakin kerran	Koko maa 6 %	Hanko 13 %
Käyttää nikotiini pusseja	Koko maa 11 %	Hanko 23 %

Huolestuttavia muutoksia verrattuna edelliseen 2023 kouluterveyskyselyyn

Esimerkiksi:

Ei käytä alkoholia	2025 53 %	2023 64 %
Huomannut usein olevan netissä		
vaikka ei ole huvittanut	2025 42 %	2023 24 %
Käyttää nikotiinipusseja	2025 23 %	2023 10 %
Käyttää päivittäin tupakkaa, sähkö-		
tupakkaa, nuuskaa tai nikotiinipusseja	2025 19 %	2023 10 %

Ehdotus

Allekirjoittaneet edellyttävät, että kaupunginhallitus valmistelee tarvittavat toimenpiteet toimen perustamista varten niin, että asia saadaan valtuuston käsittelyyn pikimmiten ennen vuoden 2026 talousarvion valmistumista.

- **Toimen perustaminen:** Perustetaan Hankoon yksi psykiatrisen sairaanhoitajan toimi, tai toisella nimikkeellä, pätevyysvaatimuksena psykiatrinen sairaanhoitaja, kohdennettuna esiopetukseen, perusopetukseen ja toiselle asteelle, ja tarvittaessa työpanos nuorisotoimeen sekä muuhun HYTE toimintaan.
- **Järjestämistapa:** Perustettava toimi sijoitetaan kaupungin hyvinvointipalveluihin ja se työskentelee tiiviissä yhteistyössä Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen opiskeluhuollon kanssa. Palvelu toteutetaan suomeksi ja ruotsiksi.
- **Pilotointi ja pysyvyys:** Käynnistetään 2 vuoden pilotti (2026–2027) ja muutetaan toimi pysyväksi, mikäli seuranta osoittaa vaikuttavuutta.

Toimenkuva ja työn organisointi

- **Varhainen tuki:** Oireiden varhainen tunnistaminen, lyhytinterventiot ja ohjaus ilman viivettä.
- **Perheiden ja henkilöstön tuki:** Vanhempien neuvonta, opettajien ja rehtorien konsultaatio, henkilöstön työhyvinvoinnin tuki mielenterveysasioissa.
- **Hoitopolut:** Yhteensovittaminen opiskeluhuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon kanssa; oikea-aikainen puuttumien ja tuki sekä hoidon jatkuvuus.
- **Yhteisötyö:** Ryhmä- ja luokkatoiminnot, teemaillat ja yhteistyö nuorisotoimen kanssa nuorten arkiympäristöissä sekä muu kunnan HYTE toiminta.

Toteutus, aikataulu ja rahoitus

- **Aikataulu:** Toiminnan käynnistys mahdollisimman pian.
 - **Rahoitus:** Kustannusarvio ja rahoitussuunnitelma tuodaan TA 2026 -valmisteluun (ml. ulkoinen rahoitus, vastinrahoitus ja kumppanuudet). Kaupungin tiloja hyödynnetään joustavasti.
-

Seuranta ja arviointi

- **Mittarit:** Poissaolot ja koulunkäynnin sujuminen, varhaisten ohjausten määrä, hoitoon pääsyn viive, henkilöstön konsultaatiot, huoltajayhteistyön kattavuus sekä Kouluterveyskyselyn mielenterveysindikaattorit.
 - **Raportointi:** Hyte-johtoryhmä raportoi valtuustolle puolivuositain pilotin etenemisestä, tuloksista ja tarvittavista korjaavista toimenpiteistä.
-

Tjänst för psykiatrisk sjukskötare i Hangös skolor

I enlighet med kommunallagen har en fullmäktigeledamot rätt att lägga fram initiativ som gäller kommunens verksamhet. Vi undertecknade föreslår att en tjänst för psykiatrisk sjukskötare, eller med annan benämning men med kompetenskrav som psykiatrisk sjukskötare, inrättas i Hangö för att stödja barns och ungas psykiska hälsa från småbarnspedagogik till andra stadiet, samt för att stärka det vardagliga stödet i skolgemenskaperna.

Bakgrund och motivering

I Hangö verkar en HYTE-ledningsgrupp samt tvärprofessionella grupper (HYVÅ och EMPT), som utgör en stark grund för främjandet av välmående. För att uppnå effekt krävs dock tillgång till närtjänster, systematisk uppföljning och en gemensam genomförandeplan i skolornas vardag. Spåren efter covid-19-pandemin syns särskilt i ungas psykiska hälsa. Enligt skolhälsoenkäten 2025 upplever 27 % av Hangös elever i årskurs 8–9 ångest (2023: 25 %). Samtidigt har centralisering av tjänster, nedläggning av den lokala mottagningen för barn och unga samt att tjänsten som svenskspråkig skolpsykolog är obesatt, försämrat tillgången till stöd i rätt tid.

En psykiatrisk sjukskötare i skolan identifierar tidiga tecken, ger omedelbart stöd till elever och familjer, konsulterar personalen och förbättrar vårdkedjorna. Detta minskar svårigheter i skolgången, förebygger att problem hopar sig och förbättrar inlärningsresultaten. Modellen kompletterar Ankkuriverksamheten och ungdomsarbetet, och stärker det förebyggande arbetet där barn och unga vistas dagligen. Det är även ekonomiskt fördelaktigt, då hjälp ges i tid utan att dyra korrigerande åtgärder behövs när problemen har förvärrats.

Lokalt behov i Hangö

I Hangö har närtjänster för barn och unga försvagats, vilket gör att problemen hinner bli komplexa innan hjälp nås. En psykiatrisk sjukskötare i skolorna tillför lågtröskelkompetens i vardagen: tidig bedömning, uppsökande stöd, vägledning till familjer samt konsultativt stöd till skolpersonal. Tidigare samarbete med ungdomssektorn (t.ex. föräldrakvällar) har visat att gemenskapsfrämjande och lättillgängliga insatser fungerar i Hangö.

Den senaste skolhälsoenkäten (THL), publicerad 17.9.2025, beskriver väl situationen för Hangös barn och unga jämfört med den föregående enkäten. Situationen har inte förbättrats – tvärtom.

Exempel: Årskurs 8 och 9

Indikator	Hela Finland Hangö	
Använder inte alkohol	71 %	53 %
Smärta i minst tre kroppsdelar varje vecka	36 %	46 %
Har provat cannabis minst en gång	6 %	13 %
Använder nikotinpåsar	11 %	23 %

Oroväckande förändringar jämfört med 2023

Indikator	2025	2023
Använder inte alkohol	53 %	64 %
Ofta online utan att vilja	42 %	24 %
Använder nikotinpåsar	23 %	10 %
Daglig användning av tobak, e-cigg, snus eller nikotinpåsar	19 %	10 %

Förslag

Undertecknarna förutsätter att stadsstyrelsen bereder nödvändiga åtgärder för att inrätta åtgärden så att ärendet kan behandlas av fullmäktige snarast möjligt före budgetens 2026 färdigställande.

- **Inrättande av tjänst:** En tjänst för psykiatrisk sjukskötare inrättas i Hangö, riktad till småbarnspedagogik, grundläggande utbildning och andra stadiet. Vid behov kan arbetsinsats riktas till ungdomssektorn och annan HYTE-verksamhet.
- **Organisering:** Tjänsten placeras inom välfärdstjänster i nära samarbete med Västra Nylands välfärdsområdes elevvård. Tjänsten erbjuds på finska och svenska.
- **Pilot och permanens:** En tvåårig pilot (2026–2027) inleds. Om uppföljningen visar effekt, görs tjänsten permanent.

Arbetsbeskrivning och organisering

- **Tidigt stöd:** Tidig identifiering av symtom, korta interventioner och vägledning utan dröjsmål.
- **Stöd till familjer och personal:** Rådgivning till föräldrar, konsultation till lärare och rektorer, stöd för personalens välmående i psykiska frågor.
- **Vårdkedjor:** Samordning med elevvård, primärvård och specialiserad sjukvård; rätt insatser i rätt tid och kontinuitet i vården.
- **Gemenskapsarbete:** Grupp- och klassaktiviteter, temakvällar och samarbete med ungdomssektorn i ungas vardagsmiljöer samt annan HYTE-verksamhet.

Genomförande, tidtabell och finansiering

- **Tidtabell:** Verksamheten startas så snart som möjligt.
- **Finansiering:** Kostnadsberäkning och finansieringsplan inkluderas i budgetberedningen för 2026 (inkl. extern finansiering, motfinansiering och partnerskap). Stadens lokaler används flexibelt.

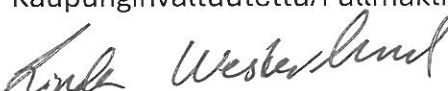
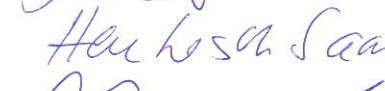
Uppföljning och utvärdering

- **Mätare:** Frånvaro och skolgångens smidighet, antal tidiga hänvisningar, väntetid till vård, personalens konsultationer, omfattning av samarbete med vårdnadshavare samt psykisk hälsa-indikatorer i skolhälsoenkäten.
 - **Rapportering:** HYTE-ledningsgruppen rapporterar till fullmäktige halvårsvis om pilotens framsteg, resultat och nödvändiga korrigerande åtgärder.
-

Allekirjoitukset/Undertecknare

Kaupunginvaltuutettu/Fullmäktigeledamot

Valtuustoryhmä/fullmäktigegrupp

 Anka Westerlund	SDP	 SFP
 SFP	SDP	
 Niina Aluainen	SDP	
 Jouko Lahti	SDP	
 Jorma Nousiainen	SDP	
 Line Heilback	VHR.	
 SFP	SDP	
 VHR.	VHR.	
 SFP	SIT	
 Hanna Valtio	VAS.	
 SFP	SDP	
 EP	EP	
 Jarkko Immonen	SDP	
 SFP	SDP	
 SFP	SDP	
 Vas	vas	
 SFP	SFP	
 SFP	SFP	
 Heikkinen Sanni	SFP	
 PS	PS	